

פורים ב

נתפעל מהם לבש חרדה ונתעלף מרוב דאגה כו".

אבל נוסף ע"ז שפשטות הסיפור וב-פרט סיומו "למחר בעי רחמי ואחיי"ס" אינו מובן עפ"ז, הרי עדיין אין זה מיישב הנהגתו של רבה, דסוף סוף הזיק הדבר לבריאותו של ר' זירא (ועד ש"נטה למות"), שזהו איסור של תורה לחבול בחבירו באיזה אופן שהוא ובפרט – כנ"ל?

בתשובות החת"ס⁵ מקשר זה ששחטי' רבה לר' זירא עם דברי הגמרא⁶, "האי מאן דבמאדים יהי גבר אשיד דמא (שופך דמים) . . אמר רבה אנא במאדים כו".

אבל ראה יעב"ץ⁷ שכותב, "אבל דם ו-דאי לא שפך רבה, אף אם הי' במאדים", ולכאורה אין לומר שהי' אצל רבה ענין של שפיכות דמים, ח"ו. וכמבואר ב-רמב"ם וכו", שזה שאדם נולד בטבע (כולל מזל מאדים) מסויים אינו בסתירה לבחירה חפשית, ואדרבה, ובודאי ניתנו לו הכחות להתגבר על נטיותיו ה-טבעיות, ובודאי שכן הי' אצל רבה.

א. איתא בגמרא⁸: "אמר רבא מיחייב איניש לבסומי (להשתכר ביי"ז) בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". ובהמשך לזה: "רבה ור' זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, איבסום (נשתכרו), קם רבה שחטי' לר' זירא, למחר בעי רחמי ואחיי". לשנה אמר לי' ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי, אמר לי' לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא".

ולכאורה סיפור זה לפי פשוטו דורש ביאור והסברה, דאיך אפ"ל שרבה נכשל בענין של (אפילו) אבזוריהו דאבזוריהו (ד)שפ"ד ר"ל?

בחדא"ג מהרש"א⁹ מבאר שלא הי' כאן ענין של מיתה ממש (שחטי' כפשוטו), אלא "כעין שחטי", דאגבר' חמרא וכפיי' לשותות יותר מדאי עד שחלה ונטה למות". וכעין זה¹⁰ ביאר גם בהגהות יעב"ץ¹¹ – "שלא שחטו ממש . . (אלא) באחיות עינים . . (רק) שהרואים היו סבורים ששחטו באמת . . אף ר' זירא

(1) מגילה ז, ב.

(2) פרש"י שם.

(3) וכן הובא להלכה ברמב"ם הל' מגילה פ"ב הט"ו. טוש"ע א"ח סתרי"ה ס"ב. וראה נ"ב שם. לקמן סוס"ב.

(4) ואף ש"איבסום" – הרי אדם מועד לעולם כו'. ובכל אופן פשוט שלא נכשל רבה בזה אפילו בשוגג או באונס. ולהעיר שרבה אמר (ברכות סא, ב – ראה על הגליון שם שכי"ה הגירסא הנכונה) "כגון אנא בינוני". וראה תניא פ"א. שם פ"ג (ט, א).

(5) וראה גם מאירי מגילה שם "שחטי' – מלשון סחיטה ר"ל שימעכו, ואחיי מלשון החלימיני והחייני" (וראה גם חדא"ג שם).

(5) אבל ראה הערה הקודמת.

(6) חא"ח סקפ"ה. סקצ"ו. וראה גם עץ יוסף

לע"י שבת קנו, א.

(7) שבת שם.

(8) ראה שמונה פרקים פ"ח. הל' תשובה פ"ה

ה"ד ובלח"מ שם. וראה לקו"ש חט"ו ע' 9 ואילך.

(9) נוטף על זה שיכול לנצל טבע זה עצמו בטוב וקדושה, כהמשך הגמ' שם: אי אומנא . . טבא . . מוהלא. וכדברי אב"י שם בנוגע לרבה – "מר נמי עניש וקטיל", ובפרש"י "כנ"א העוברין על דבריו"

וביותר תמוה:

בהמשך הסיפור מפורש (כנ"ל), "לשנה אמר לי' נתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי" – כלומר: לא זו בלבד ש' לא מצינו בגמרא שרבה יעשה תשובה על מעשה זה, אלא עוד זאת, שלשנה הבאה שוב הזמין את ר' זירא לחגוג וכו' עמו סעודת פורים (למרות שידוע ש' עלול לקרות מה שקרה בשנה שעברה)!

זאת ועוד: הסיבה שר' זירא לא נענה להזמנתו של רבה היתה רק מפני ש' לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא", היינו, שבעצם ה' מוכן גם השנה לחגוג סעודת פורים ביחד עם רבה, אף שיתכן שרבה יעשה מה שעשה בשנה שעברה¹¹, והטעם שלא הסכים ה' רק מפני שלא ה' בטוח שגם הפעם יקרה הנס שרבה יח' אותו אחרי פורים!

ב. והנה מצינו ביאורים¹² ע"ד ה' דרוש והסוד, שסיפור זה ש' איבסום קם רבה שחטי' לר' זירא" מרמז לענינים רוחניים. ולפי זה אפ"ל שאינו אלא משל בלבד, וע"ד שמצינו הענין ד"מיבסמ" בעובדא דרבה בר בר חנה¹³ – שאינו אלא משל (וע"ד כמה מהסיפורים שב' סוגיית דרבה בר בר חנה, שהם משלים ורמזים על ענינים רוחניים¹⁴), ולא ש' אירעו בפועל בגשמיות).

אבל אין לפרש כן בעניננו (שסיפור

דרבה בר' זירא הוא רק משל ורמז על ענין רוחני) – שהרי סיפור זה הובא ב' המשך (ובתור סיוע חזיון ודוגמא) לפסק הלכה שבגמרא, "מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע", שרבה בר' זירא קיימו את החיוב "לבסומי" . עד דלא ידע" בפועל ממש; ומכיון שמדובר ב' ענין של הלכה, על כרחך צריך לפרש, שסיפור זה ה' כפשוטו, ולא (רק) ברוח-ניות הענינים [משא"כ סיפורי רבה בר בר חנה הנ"ל, שהובאו כחלק האגדה ש' בגמרא].

וכן מוכח מדברי הר"ן ובעל המאור¹⁵ שהביאו הא ד"כתב ה"ר אפרים ז"ל מההוא עובדא דקם רבה ושחטי' לר' זירא" . . . אידיחי לי' מימרא דרבא, ולית הלכתא כוותי, ולאו שפיר דמי למעבד הכי". ומוכח מזה דדעתם בפשטות שהסיפור דרבה בר' זירא הוא כפשוטו – ונגרם היזק (מיתה) לר' זירא, כי בלאה"כ אין מקום לומר שמשום כך יבטל החיוב לבסומי בפוריא כו'.

ג. ולכן נראה לומר, שסיפור זה ה' כפשוטו, שכתוצאה ממצב של "איבסום" נגרמה (ע"י רבה) מיתה כפשוטו לר' זירא – ומ"מ היתה מיתה זו (ומעשה רבה) באופן כזה שאין בה שום סרך אפילו של שפ"ד או בכלל איזה ענין בלתי רצוי, ועד כדי כך – שגם לשנה הבאה רצה רבה לחזור שוב על אותה הנהגה.

וי"ל כזה בהקדם המבואר בענין מיתת נדב ואביהוא¹⁶ – שכמאמר חז"ל¹⁷

(וראה עץ יוסף לע"י שם. ולהעיר מהמשך תער"ב ח"ג ע' ארצ).

(10) והרי אסור לאדם לעמוד במקום סכנה (שבת לב, א).

(11) ראה סד"ה אמר רבא חייב איניש תשח (סה"מ תשח ע' 125). לקוטי לוי"צ על מחז"ל ע' קעה. ובארוכה – לקוטי אגרות ע' שב"ג. וראה צפעני קה"ת ויחי מט, כב.

(12) ב"ב עג, סע"ב.

(13) לדוגמא: ראה זח"ג רכג, ב. ועוד.

(14) הובא גם בב"י לטווא"ח רסתרצ"ה. ב"ח שם. ט"ז סק"ב. פרי"ח סק"ב. יד אפרים.

(15) ולהעיר, שבכמה קביעות דשנים מעוברות – חל פורים ב' שמיני, שבה מסופר ע"ד מיתת נדב ואביהוא.

(16) פרש"י שמיני י, ב (מויק"ר פ"ב, א. ועוד).

סוד", דכמו שיין גשמי מגלה את הטמון בלבו של אדם²³, כן הוא ברוחניות, ש"יינה של תורה" היינו גילוי סודות התורה²⁴; ו"שתויי יין" מורה על גודל ועוצם הגילוי דפנימיות התורה²⁵, עד למצב של "כלות הנפש" [דכמו ב"שתויי יין" כפשוטו הרי היין גורם לביטול ה"חושים, כך גודלו של גילוי זה והשתוק-קות זו גרמו אצלם ביטול החושים, ועד ל"כלות הנפש".]

ולכן לאחר מאורע זה הזהירה ה"תורה" יין ושכר אל תשת²⁶, שאסור לשתות, יין דרך שכרות²⁷, שבזה נרמז, דכאשר "שותים" יין שבתורה, סודות ורזין דתורה, צריכים להזהר שלא לבוא למצב של "שכרות" של "כלות הנפש", וצ"ל באופן של "נכנס בשלום ויצא ב"שלום"²⁸, כידוע הפירוש בזה²⁹, שה"כניסה ל"פרדס" צריכה להיות "בשלום", באופן כזה שבדואי תהי' היציאה, ב"שלום" – נשמות בגופים³⁰.

מתו מפני ש"שתויי יין נכנסו למקדש", שמיתה זו היתה קשורה (תוצאה) משתיית יין יותר מדאי.

ידועה התמי': מפורש בכתוב שמשאמר לאהרן "הוא אשר דבר ה' לאמר בקרוב אקדש³¹, ובפרש"י, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני ומחך" – וכיצד יתכן שהיה אצלם דבר בלתי-רצוי ובפרט עד כ"כ שיכנסו למקדש, "שתויי יין"?

ומבואר בזה³² ע"פ מ"ש באוה"ח ה"קדושי", שנדב ואביהוא מתו מפני גודל תשוקתם להתקרב להקב"ה, ש"לא נמנעו מקרוב לדביקות נעימות עריבות ידידות חביבות נשיקות מתיקות עד כלות נפשו-תם מהם". ובלשון הכתובי", "בקרבתם לפני ה' וימותו", היינו, שסיבת מיתתם היא "קרבתם לפני ה'".

וזוהו גם הפירוש ד"שתויי יין נכנסו למקדש": הכוונה ב"יין" היא³³ לסודות ופנימיות התורה, כמאמר³⁴, "נכנס יין יצא

(17) שמיני ג, יג.

(18) ראה גם לקריש חכ"ז ע' 121-22. וראה

לקריש חייב ע' 55. ושיני.

(19) ר"פ אחרי.

(20) ראה בארוכה ד"ה אחרי מות – תרמ"ט (בסה"מ תרמ"ט), תשכ"ב. לקריש ח"ג ע' 987 ואילך. ומ"ש "ויקריבו גוי' אש וזה גוי" (שמיני שם, א) – אין הכוונה לזרה, ביחס לענין הקדושה ח"י, כי אם ביחס לענין המשכן, שתכליתו וכוונתו – השכנת והמשכת אלקות בתוכם למטה (כדלקמן בפנים). וראה לקריש ח"ב ע' 100 ואילך.

(21) וייל – נוסף על הענין כפשוטו, כמרדל (סנהדרין לה, רע"א) אנגור חמרא שעיי' יתוסף ב"לימוד התורה וכו'. וראה לקמן בפנים. – וה"ו ה"קודם שניתנה הלכה בקרא לאסור שתיית יין קודם לכניסה למקדש (למשכן).

(22) עירובין סה, סע"א. סנהדרין שם. תנחומא

שמיני ה. זח"ג שמיני לט, א.

(23) וכן היין עצמו מובלע תחילה בענבים (ראה פסחים לג, ב) ואח"כ יוצא מן ההעלם אל הגילוי (ראה לקריש שה"ש ב, סע"א. ובכ"מ).

(24) ראה של"ה (שהובא לקמן ס"ד) "יצאו ד"ת הנקראת סוד". וראה בארוכה אמרי בינה שער הקיש ספנ"ג ואילך (ובכ"מ) שיינה של תורה הוא רזין דאורייתא.

(25) ראה גם סד"ה חייב אינש לבסומי עטרית (וכן דשנת תרנ"ז), ד, לבסומי כפוריא הוא תענוג הנפש בפנימיות התורה. וראה הנסמן בהערה 18.

(26) שמיני שם, ט.

(27) פרש"י שם.

(28) חגיגה יד, סע"ב. טו, סע"ב (ע"פ גירסת הע"י). ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א.

(29) ד"ה אחרי מות – הג"ל. לקריש ח"ג שם ע' 990. ובכ"מ.

(30) אבל לפני הציווי ד"יין ושכר אל תשת" – ה"י יכול להיות הענין ד"שתויי יין", עד למצב של "כלות הנפש" ממש, ולכן, גם לאחר זה אמר משה

היין הגשמי, אלא) היינו כלות הנפש ע"י רוב "שתי" (גילוי) של "יין" שבתורה (סודות התורה).

ומ"מ אין זה מוציא הענין מידי פשוטו – שהיתה שתיית יין כפשוטה (ע"ד הנ"ל בנדב ואביהוא); וגם מיתר ר' זירא היתה כפשוטה, פירוד הנשמה מן הגוף ממש (לא רק התעלפות) – ולכן ס"ל לר' אפרים שמפני העובדא דרבה ור' זירא בטל החיוב דלבסומי.

ולפי זה מובן היטב שאין כאן אביז-רייהו של שפיכות דמים ח"ו כלל, שהרי המיתה היתה כלות הנפש בלימוד סודות התורה של ר' זירא.

ובזה מבוארת גם הדגשת הגמרא "איבסום" – "נשתכרו" (לשון רבים), היינו, שרבה ור' זירא שניהם נשתכרו, ומשמע ששכרות שניהם גרמה ל"קם רבה שחטי' לר' זירא" – כי (לא רק מעשהו של רבה אלא) גם מיתר ר' זירא היתה מפני שהגיע למצב של שכרות המביא ל"כלות הנפש" של האדם כנ"ל, אלא שזה נעשה בו ע"י רבה, "קם רבה שחטי' לר' זירא", כדלקמן סעיף ו.

ה. וזהו תוכנו של הסיפור ש"רבה ור' זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי איבסום (נשתכרו)";

שתיית היין שלהם (כפשוטה) היתה לכוונה כנ"ל בשל"ה, שמתוך משתה היין יתגלה אצלם יין שבתורה, רזי תורה³², וכן הי', שע"י שתייתם בסעודה זו נגלו אצלם סודות ורוי תורה נעלים ביותר, עד לתכלית העילוי ד, "עד דלא ידע"³³.

ד. והנה פשוט, שביאור זה ב"שתי" יין נכנסו למקדש" לא בא להוציא הענין והקרא מידי פשוטו – שהרי מפורש בכתוב (כנ"ל), שלאחרי זה הזהירה תורה "יין ושכר אל תשת", האיסור לשותת "יין דרך שכרותו" כפשוטו. וא"כ עכצ"ל, שגם אצל נדב ואביהוא הי' ענין של שתיית יין (גם) בגשמיות.

וי"ל פירוש הדבר, שאצל נדב ואבי-הוא היתה שתיית היין כפשוטה קשורה עם גילוי "יין" שבתורה (סודות ורויזי דתורה). וכמבואר בשל"ה³⁴, דזה שמצינו אצל "קדושים אשר בארץ . . ששתו לפעמים הרבה יותר מדאי בסעודות גדולות . . היתה כוונתם בזה לש"ש כי מתוך משתה היין הוו מבדחי טובא ו-מתוך כך אומרים ד"ת על השלחן הרבה מאד וכפליים לתושי' . . דמתוך שמחה מגלה החכם רזי התורה . . כי ברבות השמחה יתחזק הכח השכלי שיש בנפש ואז הוא יותר מוכן לגלות תעלומות חכמה . . נכנס יין יצא סוד . . שע"י משתה היין יצאו ד"ת הנקראת סוד כו"³⁵, וכן הי' אצל נדב ואביהוא, שהיו "קדושים" ביותר וביותר – "בקרובי אקדש" כנ"ל, שע"י "ששתו . . הרבה יותר מדאי" נגלו אצלם רזי תורה עד שהגיעו לכלות הנפש.

ועפ"ז י"ל שזו היתה גם סיבת מיתת ר' זירא – שהיתה ע"ד מיתת נדב ו-אביהוא, דמ"ש "שחטי" היינו (כמ"ש ה-מהרש"א) "דאגבר"י חמרא . . לשותות יותר מדאי", ו"חלה ונטה למות" (לא ע"י

שעליהם נאמר "בקרובי אקדש", הם גדולים ממני וממך, כי זה הי' לפני הציווי.

(31) שער האותיות (פד, ב).

(32) ומביא שם מסנה' (לה, רע"א) אגברו חמרא אדרדקי: שבת (סז, ב) רע"ק עשה משתה לבנו ועל כל כוס וכוס כו'. ועוד.

(33) וראה בארוכה לקו"ש חט"ז (ע' 371), ש"ייל דמ"ש הרמב"ם (הל' מגילה פ"ב הטי"ו), "שישכר וירדם בשכרותו" הוא עדמ"ש הרמב"ם (הל' יסודות פ"ז ה"ב) ש"אין רואין מראה הנבואה אלא . . שתפול עליהן תרדמה".

דרגתו), ודבר זה הביאו לכלות הנפש כפשוטו ממש, וכמו בנדב ואביהוא.

ושני הענינים ישנם – שהכוונה ב- „שחטי“ היא לכלות ופירוד הנשמה מן הגוף ממש (לא רק התעלפות), וביחד עם זה – אין זה ענין של שפילות דמים ח"ו, אלא אדרבה, ענין נעלה ביותר – כלות הנפש (בדוגמת נדב ואביהוא).

[וזהו גם דיוק הלשון „קם רבה שחטי“ לר' זירא – דלכאורה, הול"ל „שחטי“ רבה לר"י ומהו קם רבה?

וי"ל הביאור בזה: קימה מורה על עלייתו של רבה לדרגא נעלית ביותר (ויקם – תקומה היתה לר"י³⁸), „לבסומי עד דלא ידע“. אלא שבנוגע לרבה עצמו, מכיון שהיו לו כלים ד„רבה“, הרי גם כשהי' במצב של „קם“ (עלי' גדולה ב- יותר גם לגבי דרגתו של רבה), לא הכריח כלות הנפש. משא"כ בנוגע לר' זירא, וכאשר רבה גילה לו את הענינים שהשיג אז (במצב ד„קם“), עי"ז – כלתה נפשו, „שחטי“ לר' זירא, ממש].

ולכאורה איך יביא רבה את ר' זירא לכלות הנפש, היפך הכוונה שצ"ל „ל- שבת יצרה“³⁹ נשמות בגופים דוקא – כי רבה אמר והעריך את ר' זירא שהוא בערך דרבה ולא יבוא לכלות הנפש.

ובעומק יותר י"ל: כיון שרבה הי' בכחו לפעול „ואחיי“⁴⁰ – להחזיר נשמת ר"ז לגופו, לכן לא הי' זה בסתירה ל- הכוונה דנשמות בגופים דוקא, כי כלות

אבל אף ששניהם נשתכרו, מ"מ רק אצל ר' זירא בא מזה כלות הנפש ממש. והטעם – כי רבה הי' לו שכל רב יותר („מוחין דגדלות“), ולכן הי' יכול לקבל עוצם הגילוי של רזי תורה, משא"כ ר' זירא לא הי' יכול להכיל גילוי זה [וכמרומו גם בשמותיהם⁴¹: „רבה“ מורה על גדלות, ו„זירא“ מורה על קטנות, מלשון זעירא⁴²].

ולכן אצל ר' זירא בא עי"ז כלות הנפש ממש, עד שנפרדה נשמתו מגופו כפשוטו: משא"כ רבה (מצד עצמו), לא בא לכלות הנפש.

ו. עפ"י י"ל הפירוש ד„קם רבה שחטי“ לר' זירא [דלכאורה הול"ל „קטלי“ וכיו"ב]:

איתא בגמרא⁴³ „אין ושחט אלא ו- משך“, היינו שתוכן ענין השחיטה הוא – (משיכה ו) העלאה, שכן, ע"י השחיטה מכשירים את הבהמה לאכילת אדם, ועי"ז מעלים את הבהמה מסוג החי לסוג המדבר (שנעשית דם ובשר כבשרו – דהמדבר), וכמבואר בכ"מ⁴⁴, שמתעם זה הותרה השחיטה למרות הענין דצער בעלי חיים – מכיון שעי"ז מעלים את הנשחט לדרגא נעלית יותר.

ובעניננו: הפירוש ד„רבה שחטי“ לר' זירא („כפי" לשמות יותר מדאי“) הוא – שרבה משך (שחט) והעלה את ר' זירא לדרגא נעלית שלא בערך (עי"ז שגילה לו סודות ורזין דתורה עמוקים ביותר („יותר מדאי“) בערך לימודו הרגיל לפי

(34) ראה גם לקוטי לוי"צ שם.

(35) ראה חדא"ג מהרש"א ב"מ פה, א ד"ה וקרו

(מס' יוחסין).

(36) חולין ל, ב.

(37) ראה לקו"ש ח"ד ע' 1112. ח"ט ע' 206.

וש"נ.

(38) רש"י ח"ש כג, יז.

(39) ישע"י מה, יח.

(40) ראה לקו"ת תזריע (כב, ג) ועוד שהתנאים

והאמוראים היו יכולים לעשות מופתים עצומים בכח תורתם. ע"ש. ולהעיר מסנהדרין סה, ב (כגירסת הרמ"ה שם) „רבה ברא גברא“.

עברה), ויהיו בר' זירא ב' המעלות: ה' עילוי דכלות הנפש והעילוי דמילוי הכוונה של נשמות בגופים.

[או באופן אחר קצת: רבה חשב שבמשך השנה התעלה ר' זירא למדרגה עליונה יותר, וכבר ביכלתו להשיג סודות ורזין דאורייתא עמוקים ביותר באור פן שלא יבוא לידי כלות הנפש בפועל, פירוד הנפש מן הגוף].

וע"ז ענה לו ר' זירא – „לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא“: הוא חפץ ומשתוקק לעילוי דכלות הנפש [ע"ד „מתי יבוא לידי ואקיימנר“⁴³], ומשום זה ה' רוצה לערוך סעודת פורים ביחד עם רבה גם השנה: אבל אעפ"כ, מכיון שתכלית הכוונה היא נשמות בגופים, חושש הוא שלאחרי שיגיע לכלות הנפש שוב לא תרצה נשמתו לרדת ולהתלבש בגופו, ומי יודע אם גם בפעם הזו יצליח רבה לפעול „נס“ כזה שנשמת ר"ז תרצה לירד ולהתלבש עוה"פ בגופו – „לא ב" כל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא“⁴⁴.

ח. והנה להלכה נפסק בשו"ע⁴⁵ שיש חיוב לבסומי בפורים עד דלא ידע, ואין חוששים שיסתעף מזה שום דבר בלתי רצוי כו'.

ומזה מובן גם בנוגע לתוכן הרוחני של שתיית יין „עד דלא ידע“ – דהיינו ללמוד באופן דבאהבתה תשגה⁴⁶ סודות

הנפש אצל ר' זירא ה' רק ענין עראי – במשך יום הפורים (שאו ישנו החיוב „לבסומי . . עד דלא ידע“⁴³) – משא"כ „למחר“ (לאחרי הפורים), שאין חיוב „לבסומי . . עד דלא ידע“ (ואדרבא) – „בעי רחמי ואחיי“⁴², בהתאם לכוונה העליונה – נשמות בגופים דוקא, ע"ד „נכנס בשלום (למשך זמן, ואח"כ) יצא בשלום“.

ז. ע"פ כהנ"ל אתי שפיר גם המשך סיפור הגמרא – „לשנה אמר לי' ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי, אמר לי' לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא“:

לא זו בלבד שרבה לא הצטער על מה שאירע בסעודת פורים הקודמת, אלא אדרבה – הוא הזמין את ר' זירא לערוך סעודת הפורים יחדיו גם בשנה זו, מתוך כוונה שגם בשנה זו יפעל אצל ר' זירא עילוי גדול כזה עד לכלות הנפש. וכיון שתכלית הכוונה היא נשמות בגופים – הרי לאחר פורים יחזור ויחיינו (כפי שה' מעשה רב בשנה ש-

41) עפ"י יומתק הדיק שרק „למחר“ ביקש עליו רחמים ולא תיכף בו ביום [אף שבפשטות י"ל שעדיין ה' במצב של שכרות (וכן מפורש בגיטת העי"ל: למחר כי פכת מינ' חמרא) – הרי לכאורה לאחר ששחט" ה' זה גופא צריך לבטל השכרות, וכפתגם הצ"צ בכי"ב: „יין קשה פחד מפיו“ (לכא"ו צע"ק מב"ב י', א) „פחד קשה יין מפיו“, ומשמע שייך קשה יותר מפחד. אבל אינו קושיא כי אית פחד ואית פחד כו' – ראה לקר"ש חכ"ה ע' 499. ורש"י].

42) אלא שמי"מ ה' זקוק לבקשת רחמים דוקא, „בעי רחמי ואחיי“ – כי לאחר שהנשמה נפרדה מן הגוף ועלתה למעלה, קשה לפעול עלי' שתסכים לרדת שוב למטה, במכש"כ מבע"כ אתה חי (אבות פ"ד מכ"ב) לפני הירידה, וה"ז בגדר נס, כהמשך הסיפור שאל „לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא“.

43) ברכות סא, ב.

44) לאופן ה' הנ"ל (בפנים) – ענהו ר' זירא, שעדיין הוא במצב של „זירא“, שגילוי סודות התורה „יותר מדאי“ עולים לפעול בו פירוד הנפש מן הגוף ויצטרך לנס של תחיית המתים (ראה לעיל הערה 42) – ו, לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא“.

45) או"ח סתרצ"ה ס"ב.

46) ראה רמב"ם הל' תשובה (פ"י ה"ג).

„יין“) התורה, עד שמגיע למצב של „שכרות“ וביטול מציאותו⁴⁷,

שבפורים ניתן הכח לכאורא מִיִּשְׂרָאֵל, כל חד וחד בכל מאדך (שלך) בערך

שיעורא דילי, לקיים „שתי“ זו ולהגיע לדביקות כזו בסודות התורה המבטלת מציאותו, מבלי חשש שמעבודה זו יבוא לידי הנהגה של התבודדות ופרישות מן העולם, היפך הכוונה של „לשבת יצרה“, אלא אדרבה, ע״י קיום חיוב זה ביום הפורים, יתוסף לו חיות בעבודת השם במשך כל השנה כולה, בעשיית דירה לו ית' בתחתונים – „נכנס בשלום ויצא ב־שלום“.

(משיחות ש״פ שמיני וש״פ תזריע תשד״מ)

47) ע״ד ל' הטור או״ח סצ״ח (הובא בשו״ע ודאדה״ז) שם. ה' ת״ת לאדה״ז פ״ד ס״ה) בנוגע לחסידים הראשונים, „שהיו מגיעים (בתפלתם) להתפשטות הגשמיות“. וראה לקו״ש חט״ז שבהערה

תשא

אלא אם מותר לרחוץ פניו ורגליו ליפות את עצמו.

והאחרונים⁹ הוסיפו לבאר שיטת ה-
רמב"ם ע"פ גירסת כתב יד¹⁰ בש"ס שבת
שם „רוחץ . . פניו ידיו ורגליו משום
שנאמר¹¹ הכון לקראת אלקיך ישראל . .
כל פעל כו", דהרמב"ם גרים הכי בש"ס,
שרחיצה זו היא „שנאמר הכון לקראת
אלקיך ישראל", ולכן מפרש שהברייתא
שנוי לענין תפילה, ואילו להראב"ד ה-
גירסא כלפנינו שהובא רק הפסוק „כל
פעל ה' למענהו", ולכן מפרש שכוונת ה-
ברייתא אינה לענין חיוב לפני התפילה
אלא היתר ליפות את עצמו.

וצריך ביאור:

(א) מדוע לא הביא הרמב"ם את ה-
כתוב שהוא המקור לחידוש דין זה —
„משום שנאמר הכון לקראת אלקיך ישר-
אל" (וכמו שהובא בפי' הגאונים¹² וב-
ספרים דתלמידי רש"י¹³), ע"ד שהביאו
לקמן¹⁴ לענין תפלת בעל קרי?

א. כתב הרמב"ם בהל' תפלה, „חמ-
שה דברים מעכבין את התפלה . . טהרת
ידים כו", ולהלן שם מפרש: במה
דברים אמורים שאינו מטהר לתפלה
אלא ידיו בלבד בשאר תפלות חוץ מ-
תפלת שחרית אבל שחרית רוחץ פניו
ידיו ורגליו ואחר כך יתפלל. ובהשגות
שם: לא ידעתי רגליו למה.

במגדל עוז כ' על השגת הראב"ד
„ואני תלמידו מצאתי אותו שנוי בברייתא
תא בשמעתא בתרייתא דפרק במה טומ-
נין דאסיקנא סברי לה כי הא דתניא
רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום
בשביל קונוה משום שנאמר¹⁵ כל פעל ה'
למענהו".

וכתב ע"ז בכסף משנה: ולי נראה
דלא אישתמיטתי האי ברייתא להראב"ד
. . דלא לענין תפלה איתניא האי ברייתא
תא אלא לענין אם מותר לרחוץ פניו
ורגליו כדי ליפות את עצמו וכפירוש¹⁶.

ולפי' פלוגתת הרמב"ם והראב"ד היא
בפירוש הברייתא הנ"ל, דלדעת ה-
רמב"ם איתניא האי ברייתא לענין תפ-
לה, ולהראב"ד לא לענין תפלה איתניא

(9) בהבא לקמן ראה פרחי ציון (לר"פ פערלא)
לכפתור ופרח שם. תו"ש פרשתנו ל, כא אות קכב.

(10) הובא בדק"ס שבת שם.

(11) עמוס ד, יב.

(12) רב נטרונאי גאון, הובא בסדר רב עמרם
גאון בתחלתו (שבלי הלכט הערוגה הראשונה ענין
התפלה ס"א. ברכי יוסף אורח חיים סוס"ד. ועוד). תשובות
הגאונים באוצר הגאונים לברכות (תשובות) ס"י שסט
בתחלתו. וראה גם סידור הרס"ג דיני תפלה וק"ש.
ספר האשכול הל' תפלה וק"ש ס"ד.

(13) מחזור וויטרי בתחלתו. ושנן לספר הפרדס
(ע' שיח בהוצאת עהרנרייך) וסודר רש"י.

(14) פ"ד ה"ז.

(1) פ"ד ה"א.

(2) ה"ג.

(3) שבת נ, ב.

(4) משלי טז, ד.

(5) שבת שם. ועד"ז במאירי שם. ועוד.

(6) ראה מעשה רוקח לרמב"ם שם.

(7) עוד דיעות שס"ל שכוונת הרמב"ם היא ל-
ברייתא הנ"ל בשבת — כפתור ופרח פ"ה: מג"א
אורח חיים סוסק"א. וראה סדר משנה לרמב"ם שם.

(8) והגמ' מביאה זה לענין ליפות — וראה מעשה
רוקח וסדר משנה שם.